

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра філософії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
(Майя НІКОЛАЄВА)

20 25 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕВРИСТИКИ ФІЛОСОФСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»**

Рівень вищої освіти: *третій (освітньо-науковий)*

Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

Спеціальність: В10 «Філософія»

(код і назва спеціальності (тей))

Освітньо-наукова програма: В10 «Філософія»

(назва ОПП/ОНП)

ОНУ
2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Евристики філософського дослідження». Одеса: ОНУ, 2025. 12 с.

Розробник: **Райхерт Костянтин Вільгельмович**, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії

Протокол № 1 від "27" серпня 2025 р.

Завідувач кафедри _____ (Інна ГОЛУБОВИЧ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОНП Філософія

_____ (Сергій ШЕВЦОВ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії

Протокол № 1 від "29" серпня 2025 р.

Голова НМК _____ (Галина ЛЕВЧЕНКО)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від "____" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ____ від "____" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Вечірня форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 1	Галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» (шифр і назва) Спеціальність В10 Філософія (код і назва) Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		12 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	12 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		66 год.	66 год.
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – ознайомити з евристичними філософського дослідження.

Завдання: 1) *ознайомити з базовими евристичними філософського дослідження;*

2) *ознайомити з просунутими евристичними філософського дослідження*

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) *інтегральних*: здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері філософії, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення;

б) *загальних (ЗК)*: здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 1);

здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК 2);

в) *спеціальних/фахових (СК)*: здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій (СК 3).

Програмні результати навчання (РН):

мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій (РН 1);

глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці (РН 6).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати**: які евристичні використовуються в філософії, філософському дослідженні;

вміти: застосовувати евристичні філософських досліджень у власних дослідженнях у сфері філософії.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Евристика філософського дослідження

Тема 1. Евристика та філософія

Евристика як форма критичного та креативного мислення. Характеризування евристичні. Евристика як філософська та наукова дисципліна (еврилогія). Евристики як способи пізнання. Філософська евристика. Евристика й алгоритм.

Тема 2. Базовий евристичний інструментарій філософії

Питання як евристики. Філософські вправи як евристики. Ситуації, пов'язані з визначенням понять. Ситуації, пов'язані з оцінкою істинності суджень. Ситуації, пов'язані з мисленням питань-відповідей. Ситуації, пов'язані з умовиводами.

Тема 3. Просунутий евристичний інструментарій філософії

Евристична логіка. Гіпотетичний випадок, розумовий експеримент, сценарій. Помпи інтуїції. Евристична функція.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Вечірня форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	ла	ін	ср		л	п	ла	ін	ср
				б	д					б	д	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Заліковий модуль 1.												
Евристика філософського дослідження												
Тема 1. Евристика та філософія	30	4	4			22	30	4	4			22
Тема 2. Базовий евристичний інструментарій філософії	30	4	4			22	30	4	4			22
Тема 3. Просунутий евристичний інструментарій філософії	30	4	4			22	30	4	4			22
Разом за змістовим модулем 1	90	12	12			66	90	12	12			66
Усього годин	90	12	12			66	90	12	12			66

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ден./веч.
1	Евристика та філософія [1, 2]	4/4
2	Базовий евристичний інструментарій філософії [1, 2, 3]	4/4

3	Просунутий евристичний інструментарій філософії [1, 2, 3]	4/4
...	Усього	12/12

Види роботи:

- [1] – обговорення;
- [2] – доповіді;
- [3] – філософські вправи.

6. Теми практичних занять

Практичні заняття не передбачені навчальним планом.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин ден./веч.
1	Евристика та філософія [1, 2]	22/22
2	Базовий евристичний інструментарій філософії [1, 2]	22/22
3	Просунутий евристичний інструментарій філософії [1, 2]	22/22
	Разом	66/66

До самостійної роботи відноситься (на вибір викладача):

- [1] – підготовка до лекцій, семінарських занять;
- [2] – написання рефератів, есе¹.

Неформальна освіта. Як виконання самостійної роботи здобувач може пройти професійні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси, громадянську освіту, отримати відповідний сертифікат на освітніх платформах, що може бути зараховано як періодичний, поточний та фрагмент підсумкового контролю. Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача):

Назва освітньої платформи, назва онлайн курсу, короткий опис, посилання	Дотично до теми (та/або Компетентності, результати навчання, що формуються)
Освітня платформа <i>Prometheus</i> , курс “Наука повсякденного мислення”: загальний курс з критичного мислення. Треба звернути увагу на четверту тему “Інтуїція і раціональність” (https://prometheus.org.ua/prometheus-free/critical-thinking-	Тема “Евристика та філософія” (СК 3)

¹ Протягом курсу можна написати лише один реферат і одне есе, але на будь-яку з тем даної навчальної дисципліни.

[science/](#)), де йдеться про евристику.

Критерій оцінки - обсяг за кредитами: 1 кредит (30 годин) - 10 балів до дотичної теми або змістового модуля. Максимальна кількість балів за неформальну освіту – не більше 2х кредитів.

Здобувач може самостійно обрати ресурси, які будуть відповідати навчальній дисципліні. Для зарахування як періодичного, поточного або фрагмента підсумкового контролю здобувач має подати документ, що підтверджує неформальну освіту, програму, зробити опис компетентностей та результатів навчання, сформованих під час неформальної освіти.

Викладач залишає за собою право перевірити сформованість перелічених компетентностей та результатів навчання».

9. Методи навчання

У ході читання дисципліни використовуються методи навчання, які притаманні системі вищої академічної освіти. Серед них найтрадиційнішим залишається *пояснювально-ілюстративний метод*, у межах якого викладач допомагає здобувачам здобути знання завдяки аудиторній роботі. Вона поділяється на дві складові – засвоєння теоретичного матеріалу під час прослуховування лекцій та семінарські заняття, на яких здобувачі відтворюють отримані знання і демонструють вміння засвоїти матеріал, запропонований викладачем для самостійного опрацювання.

Окрім вищеозначеного методу, використовується *метод проблемного викладення*. Він допомагає, використовуючи практику активної полеміки, формувати вміння здобувача критично ставитися до вивченої літератури, заслуханих на семінарах рефератах і доповідях, прочитаних на семінарах текстів, лекційного курсу. Викладач, поставивши навчальне завдання, формулює пізнавальну мету, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Протягом засвоєння навчальної дисципліни здобувачі мають можливість накопичувати бали завдяки виконанню різних форм роботи. Вони рівно розподіляються, а потім – підбиваються підсумки:

Змістовий модуль:

- робота на лекційних і семінарських заняттях (72 балів);
- захист реферату/ неформальна освіта (14 балів);
- перевірка есе/ неформальна освіта (14 балів).

Критерії оцінювання результатів навчання. Критерій оцінювання – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання будь-чого і яка є мірою оцінки. Критерії оцінювання визначаються за допомогою якісних показників та

ознак, що демонструють рівень сформованості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти і трансформуються в оцінку згідно затвердженої шкали. Результати академічної успішності здобувачів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС. У таблиці нижче наведено загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Критерії оцінювання

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки.	Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності.
Добре	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій.	Має стійкі навички виконання завдання.
Задовільно	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні	Може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання.

	поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	
Незадовільно з можливістю повторного складання	Володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; під час відповіді допускаються суттєві помилки.	Недостатньо розкриває сутність практичних завдань, потребує допомоги викладача.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не володіє навчальним матеріалом.	Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
85-89	B	
75-84	C	
70-74	D	
60-69	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Питання для поточного контролю

1. Евристика як форма критичного та креативного мислення.
2. Характеризування евристики.
3. Евристика як філософська дисципліна.
4. Евристика як наукова дисципліна.
5. Евристики як способи пізнання.
6. Філософська евристика як інструментарій філософії.
7. Філософська евристика як метафілософія.
8. Питання як евристики.
9. Філософські вправи як евристики.
10. Ситуації, пов'язані з визначенням понять.
11. Ситуації, пов'язані з оцінкою істинності суджень.
12. Ситуації, пов'язані з мисленням питань-відповідей.
13. Ситуації, пов'язані з умовиводами.
14. Евристична логіка.
15. Гіпотетичний випадок.
16. Розумовий експеримент.
17. Помпи інтуїції.
18. Сценарій.
19. Евристична функція.
20. Алгоритм і евристика.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Види навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			
Поточний контроль на лекціях	2	6	12
Поточний контроль на семінарських заняттях	10	6	60
Виконання та захист реферату / есе / неформальна освіта	14	2	28

Усього за змістовий модуль 1			100
Підсумкова сума балів	100		

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний та періодичний контроль				Сума балів
Змістовий модуль 1			Реферат, есе, неформальна освіта	
T1	T2	T3	28	100
24	24	24		
Усього за модулем 1: 72				

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Райхерт К.В. Евристики філософських досліджень. Робоча програма навчального курсу. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2025. 12 с.
2. Силабус курсу «Евристики філософських досліджень» / розробник К. В. Райхерт. Одеса : ОНУ, 2025. 6 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Канеман Д. Мислення швидко й повільно : пер. з англ. Київ : Наш формат, 2017. 480 с.
2. Катренко А. В., Пасічник В.В. Прийняття рішень: теорія та практика. Львів : Новий світ 2000, 2023. 448 с.
3. Райхерт К. В. Інструментальні філософські евристики. *До́жа (Докса): збірник наукових праць з філософії та філології*. Випуск 37. 2022. С. 68–82.
4. Райхерт К. В. Філософські евристики Я. Гартмана та Я. Гнатюка. *До́жа (Докса): збірник наукових праць з філософії та філології*. Випуск 38. 2022. С. 38–51.
5. Raikhert K. Logic, rhetoric, and heuristic as argumentation theories: an outline. *До́жа (Докса): збірник наукових праць з філософії та філології*. 2024. Вип. 1 (41). С. 17-25.

Додаткова

1. Fosl P. S., Baggini J. The Philosopher's Toolkit: A Compendium of Philosophical Concepts and Methods. Wiley-Blackwell, 2020. 384 p.
2. Polya G. How to Solve It : A New Aspect of Mathematical Method. Princeton : Princeton University Press, 2019. 289 p.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека “psylib” (психологія, філософія, релігія, культурологія, методологія та ін.).URL: <http://www.psylib.kiev.ua>
2. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>
3. Бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/>
2. Бібліотека імені В. Вернадського. URL: <http://w.w.w.nbu.gov.ua/>
3. Сайт Інституту філософії ім. Г. Сковороди. URL:<http://w.w.w.filosof.com/ua/>
4. Українська електронна бібліотека. URL: <http://w.w.w.biblioteka.org.ua>
5. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/>
6. Internet Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://iep.utm.edu/>
7. Гнатюк Я. Еристика. Евристика.
<http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk785978.pdf>
8. Карамишева Н. В. Евристика. <http://catalog.lounb.org.ua/bib/398317>
- 9.